

DE VUURVOGEL VAN OTHILIA VERDURMEN EEN MEESTERWERK

Othilia Verdurmens Vuurvogel is een overrompend voorbeeld van abstract realisme. Het is de spanning tussen abstracte gedachte en concrete installatie die de ervaring van dit kunstwerk tot een onuitputtelijke maar ook uitputtende gebeurtenis maakt. Nu weer vergaap je je aan de wonderen van de details, dan weer raak je door de abstractheid in een metafysische trance die alleen grote kunstwerken kunnen oproepen.

De vogel is realistisch in de alledaagse zin: het sterven en het weer-tot-leven-komen speelt zich in een pracht van kleuren en vormen rechtstreeks voor onze ogen af. Maar het is ook realistisch in de Platoonse zin, omdat het de kern der dingen raakt en blootlegt. Daarmee is het ook abstract. Naast deze Platoonse abstractie is de Vuurvogel ook alledaags abstract, omdat de vorm in een installatie van staal, textiel, licht en muziek vergaand geabstraheerd is. Het werk is aldus realistisch en abstract op twee niveaus; het abstract realisme in de ultieme vorm.

Als filosoof irriteert een installatie mij wel eens. De gedachte (de filosofie) erachter is dan voor mijn smaak te gezocht of te quasi-diepzinnig. Othilia Verdurmens' Vuurvogel gaat hier vrijuit. Het thema dat het werk verbeeldt en uitwerkt, is eeuwenoud en peilloos in diepgang. Het is één thema, de dood en het weer-tot-leven komen, maar tegelijkertijd is het een waaier aan thema's. Het is het mysterie van de eindigheid en de vernieuwing, van de stervende en herlevende natuur, van de zonde en de purificatie in vuur en de terugkeer van de onschuld; het is het thema van vruchtbaarheid en vegetatie, het thema van lijden en het offer en de reïncarnatie. Het is kortom een thema dat in alle culturen, in mythen en verhalen word beleefd en herbeleefd. Frazers Golden Bough beschrijft een variant als fundamenteel thema van vele religies, en het is het unificerend perspectief in T.S. Elliots' The Waste Land.

Abstract en concreet, als een droom en tegelijk een feest van licht en geluid, zo imponeert deze Vuurvogel. En misschien imponeert hij zo omdat deze Vuurvogel ook zelf in concreto is gestorven en in vuur is opgegaan, tijdens een brand in

het atelier van Othilia Verdurmen, vlak voor de afronding. De Vuurvogel en de kunstenaar hebben zo in een bittere ervaring de abstracte mythe aan den lijve ondergaan. De ooit vliegende Vuurvogel ligt nu zeltogend op de grond, met een vervormde snavel en grote geknakte vleugels. Maar uit het langzaam uitdovend wrak herleeft de jonge Vuurvogel op hoge poten vol onschuld en levenshoop.

Dit spel van grootste structuren en textiele materialen, in vele lagen gedrapeerd over staal, dit spel van licht en verschiende kleuren wordt vervolmaakt door een aangrijpend soundscape. Ook hier een mengeling van abstract en concreet, van zee en vogels en Ariannes Klaagzang (Monteverdi), maar ook van vage stemmen en de trompet van Charles Ives met zijn Unanswered Question.

Voor mij een absoluut meesterwerk die mij verbijstert als zinnen van Eliott, 'I read, much of the night, and go south in the winter'. Heel concreet, maar met een mysterieuze abstracte spanning die heel diep vreet. Er is in elk geval één bonus voor de bewonderaar: volgens de Russische mythe vervult de brandende Vuurvogel één wens voor degene die niet wegvlocht. Voor mij is die wens: moge de vogel spoedig weer te zien zijn.

Ton Derksen

em-hoogleraar algemene wetenschapsfilosofie en cognitiefilosofie Universiteit van Nijmegen en Tilburg.

Schrijver van o.a. Lucia de Berk: een rationele reconstructie van een gerechtelijke dwaling.

Dit boek leidde tot heropening van haar zaak en uiteindelijk tot haar vrijspraak.

Zijn laatste boek: De Verkeerde Plek, de Verkeerde Tijd: Het geval Olaf H., handelt over een andere rechtelijke dwaling rond iemand die een levenslange straf uitzit.

OTHILIA VERDURMEN'S PHOENIX A MASTERPIECE

Othilia Verdurmen's Firebird is a stunning and ravishing example of abstract realism. The tension between abstract idea and the tangible construction makes this work of art a never-ending experience. Now we gaze in admiration at the wonders and intricacies of the details, then we are moved by an idea that only a masterpiece can evoke. The Firebird is realistic in the everyday meaning of the word: in an abundance of colours and forms, death and rebirth are right there in front of our eyes. However, the bird is also realistic in a platonic sense, as it teaches and reveals the essence of things.

Viewed in this Platonic light, we might feel that Verdurmen's Firebird is an abstract work of art after all. And yes, there is also an everyday sense of abstraction. The construction of steel, fabric and light in combination with sounds and music has been intensively stylized. Thus the work is both realistic and abstract on two levels. This is abstract realism in its ultimate form.

I confess that, as a philosopher, I occasionally become a little annoyed by installations. To my philosophical taste, the meaning behind the art work is too far-fetched or too quasi-profound. But Othilia Verdurmen's Firebird doesn't fall into this trap. Its theme is perennial and is profoundly touching. Death and rebirth: it is one theme. But at the same time it is a myriad of themes. It is the theme of death and renewal in nature, of sin and purification in fire and the return to innocence, of fertility and vegetation. It is the theme of suffering, sacrifice and reincarnation. It is alive in all cultures through all ages in one way or another. Frazer's Golden Bough presents it as the fundamental theme of many religions. In Eliot's The Waste Land it is the unifying element.

Abstract and concrete, real and dreamlike, a celebration of light and sound. That is why the Firebird is so impressive. Is it even more impressive when we know that this very Firebird really died and went up in flames during a fire in Verdurmen's studio just before it was finished.

The Firebird and the artist both physically experienced the abstract myth. The once airborne

bird now lies dying on the ground, its beak distorted and wings broken. But from the slowly dying fire the new young bird emerges, long-legged, innocent and full of hope.

This impressive structure with different materials, lavishly draped in many layers over the steel foundation, this display of light and fleeting colours, is perfected by a mixture of splashing sea sounds and mysterious voices from somewhere unknown, but there is also the concrete plaint of Arianna by Monteverdi, and the trumpet from Charles Ives's The Unanswered Question.

To me it is an absolute masterpiece that baffles and moves just like Eliot's sentence 'I read, much of the night, and go south in the winter' baffles and moves. Very concrete, but with a deeply poignant tension.

There is a bonus for the admirer. According to a Russian story, the Firebird grants one wish to everyone who doesn't recoil when confronted with the bird. For me that wish is: Please show me the firebird again.

Prof. Dr. Ton Derksen, philosopher of science.

Author of Lucia de B.: a rational reconstruction of a judicial error. This book led to the reopening of the trial and ultimately to her exoneration and the cancellation of her life sentence.

His forthcoming book The Wrong Place, the Wrong Time: The case of Olaf H., presents another judicial error concerning someone serving a life sentence.